

Slutkonferens för FP 7-projektet
Att bedöma effekterna av
policyer för landsbygdsutveckling (inkl. LEADER)

Utökad policysammanfattning

Landsbygdsutveckling inom den Europeiska unionen

EU:s landsbygdsutveckling: Framväxten av ett »nytt synsätt på landsbygden«

CAP pelare II: Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling – EJFLU

Det gemensamma ramverket för övervakning och utvärdering – CMEF

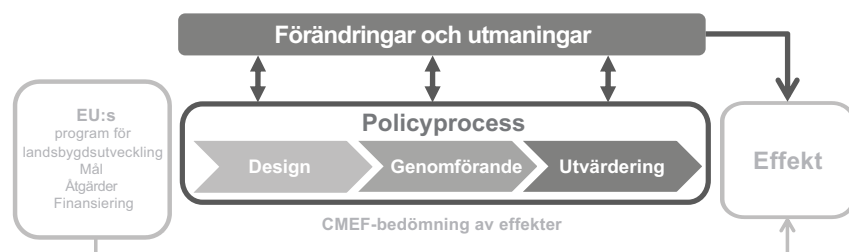
Det framväxande »nya synsättet på landsbygden«¹ omfattar förändringar av de målsättningar, verktyg och aktörer som är involverade i EU:s policy för landsbygdsutveckling. Synsättet bygger på en idé om landsbygden som multifunktionella områden, där flera sektorer utöver jordbruket anses ha en viktig roll för landsbygdens konkurrenskraft, och där investeringar i olika sektorer betraktas som ett mer effektivt verktyg än enbart understöd till jordbrukare. Denna förändring kan också betraktas som en övergång från en exogen modell av landsbygdsutveckling, med betoning på policyåtgärder »utifrån«, till ett mer endogent synsätt som bygger på idén om landsbygdsutveckling som en process bestående av flera nivåer, dimensioner och aktörer, och som dessutom är självdriven.

Pelare II i CAP (*Common Agricultural Policy, EU:s gemensamma jordbrukspolitik*) utgör det övergripande policyramverket för landsbygdsutveckling på EU-nivå, fastställt av *Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling* (EJFLU). Motsvarande åtgärder som ska implementeras av medlemsstaterna genom RDP-program för landsbygdsutveckling (Rural Development Programmes) följer EJFLU:s fyra axlar, varav axlarna I–III är strategiska och axel IV är metodologisk. Inför utarbetandet av de nya RDP-programmen för perioden 2007–2013 har Kommissionen och Rådet infört ett betydligt mer strategiskt och målstyrt synsätt jämfört med föregående period.

Genom övergången från fyra olika finansieringsramverk till en enda fond har program- och genomförandestrukturen förenklats. Utvecklingsinstrumenten är däremot i stort sett oförändrade sedan 1990-talet, även om de numera används inom en ny struktur med fyra axlar. Ett antal studier har väckt frågor om en möjlig brist på överensstämmelse mellan vissa åtgärder och mål och prioriteringar för landsbygdsutveckling (t.ex. Dwyer m.fl., 2004², Shucksmith m.fl., 2006³).

Den *Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling* (EJFLU) har kommit att utgöra en betydande del av utgifterna på EU-nivå. Det här har resulterat i att de som utarbetar policyer på EU- och medlemsstatnivå har börjat intressera sig för *effekterna* av denna utgifts-post på den europeiska landsbygden. Därför har EU-kommissionen inrättat CMEF (*Common Monitoring and Evaluation Framework, det gemensamma ramverket för övervakning av utvärdering*) som en strategisk och effektiv metod för utvärdering av dessa effekter. Den indikatorbaserade metod som används återspeglar konceptet i form av en linjär och mätbar åtgärdslogik samt en målhierarki. Metoden lyckas emellertid inte helt med att beskriva hur RDP-program fungerar i praktiken, där de olika faserna i policyprocessen – utformning, genomförande och utvärdering – har en viktig inverkan på programmets effekter. I det här hänseendet kan en mer grundlig granskning av processen tillföra värdefull information, som kan bidra till att säkerställa ett verkningsfullt och effektivt framtida stöd för europeisk landsbygdsutveckling. Det är den här »processkomponenten« som vi kallar för den »*bortglömda mittdelen*«, som utgör det här forskningsprojektets primära fokus.

Den »bortglömda mittdelen«

¹ OECD (2006): The New Rural Paradigm, Policies and Governance, OECD Rural Policy Reviews, Paris.

² J. Dwyer, R.W. Slee, H. Buller, D. Baldock & V. Swales (2004): Helping Farmers Adapt – Comparative Report. Studie från National Audit Office, (finns på adressen <http://www.nao.gov.uk>).

³ M. Shucksmith, K.J. Thompson & D. Roberts (Hrsg.) (2005): The CAP and the Regions – The Territorial Impact of the Common Agricultural Policy. CABI Publishing, Wallingford, UK.

Att bedöma effekterna av landsbygdsutveckling (inkl. Leader) – RuDI-projektet

RuDI-projektet följer en logisk princip där policycykeln för landsbygdsutveckling bedöms som en helhet, med fokus på de styrningsstrukturer som omger *utformning* (i vilket sammanhang instrument och verksamhetsformer skapats), *genomförande* (former för transaktioner och kontroll) och *utvärdering* (tidsanpassning, procedurer osv.). Studien syftar till att förstå effekterna av policyprocesser för landsbygdsutveckling på såväl nationella och regionala nivåer inom programperioden 2007–2013. RuDI söker bortom det ramverk för utvärdering (CMEF) som tillhandahålls av EU, med målsättningen att tillhandahålla en bredare och djupare analys av landsbygdsutvecklingspolitikens effekter. Bland annat ingår en undersökning av viktiga institutionella, sociala och kapacitetsskapande processer och möjligheter. Detta görs mot bakgrund av de uttalade mål och prioriteringar som definieras i EJFLU-regelverket och i EU:s strategiska riktlinjer, samt mot dessas samband med vidare beskrivningar och erfarenheter av effektiv landsbygdsutveckling.

Utifrån en aktuell sammanställning av relevanta konceptuella ramverk och teorier för landsbygdsutveckling som placerar de olika rumsliga, sociala och institutionella nivåerna av landsbygdsstrukturer och -processer i kontexten för socio-ekonomisk transformation inom EU, och i en bredare kontext av globala förändringsprocesser, analyserar RuDI styrkorna och svagheter i olika vertikala och horisontella styrningsmetoder. Forskningen syftar till att öka vår förståelse för de sociala, institutionella och kapacitetskapande effekterna av de olika komponenterna i policyer för landsbygdsutveckling, att identifiera faktorer som leder till misslyckande och att dra lärdom av exempel på bästa praxis.

Generellt sett följs en multidisciplinär och systematisk metod i syfte att möjliggöra en integrerad bedömning av de olika processer och aktörer som är involverade i den komplicerade policycykeln för europeisk landsbygdsutveckling.

RuDI-projektet omfattar elva arbetspaket, där **arbetspaket 1–9** täcker de grundläggande forskningsaktiviteterna. Arbetspaket 10 ägnas åt resultatspridning och nätverkande, medan arbetspaket 11 täcker hanterings- och samordningsaktiviteter.

Det finns tre metodologiska faser i följd:

- ▶ analytiska granskningar av RDP-program i EU:s 27 medlemsstater. Där undersöks prioriteringsordning och utgifter, utformning, genomförande och utvärdering av policyer för landsbygdsutveckling under perioden 2007–13, liksom erfarenheter inom CMEF-ramverket för utvärdering (**arbetspaket 1–6**);
- ▶ test och utveckling av konceptuella ramverk för bedömning av effekter, med hjälp av 20 djupgående fallstudier av olika RDP-metoder (arbetspaket 7 och 8); och
- ▶ sammanställning av iakttagelser samt analys och vidareutveckling av slutsatser och rekommendationer (**arbetspaket 9**).

Såväl kvantitativa som kvalitativa metoder tillämpas i projektet på ett iterativt och triangulerat sätt, med fokus på att skildra olika aktörers erfarenheter av de policyer som ingår i undersökningen. Detta inkluderar en kombination av skrivbordsstudier (av policydokument, forskningslitteratur osv.), analys av primära och sekundära data (t.ex. statistiska data) samt strukturerade intervjuer och fokusgruppintervjuer där huvudaktörerna ingår. Experter inom området landsbygdsutvecklingspolitik och -utvärdering har bidragit med ytterligare synpunkter på forskningen i samband med workshops och möten.

Den logiska forskningsprincipen för RuDI:
En bedömning av policycykeln som helhet

Projektstruktur och metoder som tillämpats

Att utforma en bättre politik på EU-nivå och nationell nivå inför den kommande finansieringsperioden

Forskningsresultat

Den här studien har visat att den starkaste enskilda **institutionella influensen** på RDP-utformning i samtliga medlemsstater fortfarande är jordbruksdepartementen. Samtidigt framgår det tydligt att dessa institutioner i många fall blivit mer öppna för påverkan och rådgivning från andra områden än jordbruksområdet, till exempel från miljöorganisationer och från landsbygdsekonomi och -samhället i stort. Personliga relationer mellan aktörerna är av stor betydelse och kan ha både negativ och positiv inverkan på processresultatet. Dessutom har större, allmänna ledningsförändringar (t.ex. fler deltagande processer för inflytelserika aktörer i nya demokratier, tvärministeriella samordningsgrupper, nya departement eller organ med flera funktioner) påverkat genom att stimulera eller underlätta för nya idéer vid utformning av landsbygdpolitiken i vissa medlemsstater. En nackdel är dock att den nuvarande utformningsprocessen för policyer även lämnar öppet för en felaktig integrering av olika frågor i RDP-programmen, där etiketten »landsbygdsutveckling« utnyttjas för att legitimera jordbrukspolicyn som helhet.

Vissa program kännetecknas av en fragmenterad metod med **separat utformning av varje axel**, medan andra har valt en centraliserad designprocess för hela programmet eller en lokalt förankrad men samtidigt holistisk process som innebär att underordnade regioner tar ansvar för utformningen av hela RDP-strategin för sitt geografiska område. En slutsats av forskningsresultatet är att metoder med separat utformade axlar kan leda till uteblivna möjligheter till synergier, innovation och policyrelaterad kunskapsöverföring som ett resultat av bristande kommunikation mellan olika aktörsgrupper och genomförandeorgan för respektive axel. Å andra sidan kan enskilda, centraliserade designprocesser bli alltför »exklusivt« knutna till de mest inflytelserika aktörsorganisationerna och/eller domineras av programorganet. Resultatet av sådana processer blir då att fel aktörer får inflytande eller att landsbygdens alla behov och möjligheter inte lyfts fram.

Inriktning och effektivisering av RDP-policyer handlar inte bara om instrumentella och tekniska kriterier. I första hand handlar det om att översätta, anpassa och rikta RDP-verktyg så att de återspeglar olika lokala förutsättningar och kontexter (sociala och kulturella, i förhållande till andra policyer osv.), i syfte att göra landsbygdsutvecklingsinsatserna mer verkningsfulla. Genom processer för kunskapsöverföring mellan flera olika aktörer kan man aktivt bidra till bättre inriktning av enskilda RDP-policyinstrument för att öka deras känslighet för landsbygdens olika behov, och till ökade ansträngningar för att garantera att de mest relevanta grupperna bland möjliga förmånstagare inkluderas. Om detta misslyckas finns risken att medlen tillfaller de som behöver dem minst (vilket skapar utrymme för dödviktsförluster), eller att stödåtgärder riktas mot de som gör minst nytta för landsbygdens ekonomi, samhälle och miljö i stort.

Utgiftsmönstren antyder att **inriktningen av utgifterna**, både mellan medlemsstater och mellan olika regioner, snarare styrs av historiska mönster än av utvärderingar av kartlagda behov eller möjligheter. Mål som gått i arv från tidigare perioder inom policyutveckling, i synnerhet målen för vissa av åtgärderna i Axel I, har fortfarande stor giltighet och påverkar fortfarande mönstren för utgiftsplaneringen i många program. De bredare mål för landsbygdsutveckling och de lokala mål som betonas i Axel III och IV har endast spelat en viktig roll i ett fåtal av medlemsstaterna, men bland dessa finns vissa länder/regioner med betydande ekonomiska behov. Det finns några mycket intressanta exempel på fördelningsprocedurer som utgår från objektiva kriterier, och som kan användas som utgångspunkter i ansträngningarna att öka CAP:s andra pelares bidrag till det allt viktigare målet om territoriell sammanhållning och det brådskande arbetet mot klimatförändringarna⁴. Utgiftsmönstren antyder att stödet för allmänna godstransporter, huvudsakligen men inte enbart via åtgärderna i Axel II, har blivit ett dominerande mål i större delen av nordvästra EU.

Svårigheten med att upprätta en lagom **territoriell strategi** för landsbygdsutveckling kan (åtminstone delvis) vara en konsekvens av en politisk ekonomi som slits mellan aktörer och institutioner med inflytande över landsbygdsutveckling och regional utveckling. Det finns en mängd olika mekanismer som kan tillämpas för att kringgå detta problem, från (å ena

⁴ Vissa medlemsstater fördelar medel till regioner utifrån vissa enkla indikatorer (brukad markyta, antal lantegendomar osv.). I de flesta fall undantas Axel II från den här proceduren. I Sverige fördelas till exempel budgeten för axel I, III och IV till kommunstyrelser (NUTS 3), delvis utifrån antalet lantegendomar och delvis enligt befolkningsandelen i glesbygd.

sidan) nationella strategiska planer som strävar efter att integrera båda typerna av politik, till (å andra sidan) noggrann åtskillnad där landsbygdsutveckling betraktas som en »nischad politik« med nära koppling till jordbruket. En slutsats i studien är att mekanismer som verkar för ökad integrering ger störst möjligheter till förbättrat politiskt resultat (fallstudier i Italien och Tyskland), medan mekanismer där pelare II-/RDP-program betraktas som separata och till största delen jordbruks-/landbaserade kan möta problem med oönskade resultat som motverkar landsbygdsutvecklingens mål. De kan också få otillräcklig effekt om endast en del av de aktuella hindren för utveckling har angripits. På regional och lokal nivå och i termer av praktisk implementering är integreringsprocessen emellertid i bästa fall »omogen« i många fall, och samordningen mellan separata politiska områden reduceras till en formell uppgift. Det här gäller särskilt på nationell/regional nivå, men på lokal nivå har vissa framsteg gjorts. För vissa länder och regioner (i synnerhet de med stora/hela områden med konvergensstatus), har situationen förvärrats sedan 2006 till följd av att EJFLU:s program har separerats från ERUF- (Europeiska regionala utvecklingsfonden) och ESF-program (Europeiska socialfonden).

Rådgivningsprocessen (med ekonomiska och sociala partner och i programövervakningskommittén) är värdefull när den innefattar samtliga aktörer och fungerar som en arena där en gemensam grund (för såväl vision som diskussion) kan definieras. Detta leder i sin tur till en känsla av delaktighet bland aktörerna, vilket ökar känslan av kollektivt ansvar för programmet och dess möjligheter att uppnå målsättningarna. Meningsfull och regelbunden **kommunikation** är en viktig förutsättning för effektiv samordning och integrerat tänkande (t.ex. har regelbundna möten mellan administrativa finansieringsorgan, övervakningskommittén samt övervaknings- och styrgruppen bidragit till gynnsamma kommunikationsstrukturer i både Tyskland och Estland).

Förhållandet mellan RDP-program och regional politik samt nationellt finansierad landsbygds politik, både i termer av målsättningarnas förhållande till varandra och förekomsten av gemensamma eller separata genomförandestrukturer, är en avgörande faktor för framgångsrika RDP-projekt. Detsamma gäller den relativa finansiella och politiska betydelsen av EU:s finansiering via den gemensamma jordbrukspolitikens pelare II, jämfört med andra källor för allmän finansiering som riktar sig till glesbygdsområden. Den här studien har lyft fram den starka kontrasten mellan medlemsstater och regioner där RDP-programmen är små i förhållande till andra landsbygdsfonder, och sådana där policyn för landsbygdsutveckling är det enda synliga åtgärden – vilket är situationen i merparten av de nya medlemsstaterna. Dessa faktorer sätter RDP-programmen i ett sammanhang och visar på ett tydligt sätt vad de kan förväntas uppnå. I det tidigare fallet är RDP-programmen ofta integrerade eller inordnade i större policystrukturer och prioriteringar. I det senare är de viktiga för utformningen av en arena för landsbygds politik och för att främja kunskap på området. Ett erkännande av att andra finansieringskällor för landsbygdsutveckling kan ha betydelse i många länder och regioner betonar behovet av mer holistiska metoder för landsbygdsplanering och programhantering för alla typer av källor. Denna insikt återspeglas även bland våra slutsatser beträffande effektivt genomförande (se nästa avsnitt), där samordning och konsekvens identifieras som kritiska faktorer. Vidare visar studien att även nationella program utanför RDP-programmet kan fungera som »testbäddar« för innovativa åtgärdsformer (t.ex. Green and Blue Services - GBS i Nederländerna⁵).

⁵ Inom ramarna för GBS-planen utvecklas områdesspecifika initiativ i nära samarbete med jordbrukare, som belönas för miljörelaterade tjänster.

För att säkerställa att utformningen av programmet resulterar i något mer än en formell samordningsövning, krävs förstärkta utbildningsinsatser och ett starkt förtroende mellan olika institutioner inför förberedandet för den nya finansieringsperioden. Det handlar bland annat om att säkerställa stabilitet inom personalstyrkan under designprocessen på nationell/regional nivå, och att skapa mekanismer som ser till att (aktuella) utvärderingsresultat utnyttjas vid utformning av åtgärder och program.

Begränsningarna för ett ramverk som separerar målsättningar och åtgärder genom indelning i axlar måste övervinnas för att förbättra möjligheterna till synergier mellan åtgärdena och för att underlätta att enskilda åtgärder kan användas för att uppnå flera mål, alternativt att kombinationer av olika åtgärder kan användas för att uppnå samma mål efter vad som är lämpligt i varje lokal situation, i syfte att främja policyrelaterad kunskap inom aktörernas ofta specialiserade/sektoriella kunskapsområden (ekonomiska, agrikulturella, miljömässiga, sociokulturella). De målsättningar som anges i de strategiska riktlinjerna bör användas för

Policyrekommendationer

att gruppera åtgärder i stället för axlar, och för att välja vilka åtgärder som ska bidra till vilka mål. Därigenom kan åtgärderna tillämpas för flera mål. Det lägsta tröskelvärdet för budgetfördelning till de olika målen bör bibehållas. Se till att synergier utnyttjas mellan olika åtgärder, genom bättre kommunikation mellan sakkunniga under faserna för utformning och implementering, liksom vid övervakning och utvärdering av programmen.

Det finns ett behov av att tillhandahålla mer flexibla ramverk på EU-nivå och på nationell/regional nivå för att spegla mångfalden i fråga om relativa behov, möjligheter, förmåntagares förutsättningar och institutionella ramverk. En möjlighet är att tillåta att åtgärds-paket utformas och levereras på nya sätt och/eller på lokal nivå, i stället för att regleras strikt i regelverken. Syftet är inte att eftersträva en åternationalisering av EU:s vision och målsättning för landsbygdsutvecklingen – det handlar enbart om att göra policyerna mer anpassningsbara efter lokala förhållanden.

Anta en mer målstyrd syn på policyer genom att ange tydligt definierade prioriteringar med brett stöd som uppfyller landsbygdens behov och tillvaratar viktiga möjligheter, men samtidigt lämnar utrymme för flexibilitet på regional nivå i fråga om hur målen bäst kan uppfyllas. Säkerställ att återallokering av CAP-medel sker i linje med befintliga, gemensamma prioriteringar, men samtidigt tillgodoser vitt skilda behov och kontexter.

Se till att Leader-konceptet etableras väl på lokal nivå i samtliga medlemsstater för att underlätta utvecklingen av starka och effektiva nätverk och relationer. Begränsa inte Leader-konceptet genom att endast tillämpa det för implementering av vissa EJFLU-åtgärder, utan för alla åtgärder som bidrar till att uppfylla målen för landsbygdsutveckling. Lämnna utrymme för ett mer aktivt underlättande av innovativ projektutveckling.

I EU som helhet bör aktörernas deltagande i samtliga aspekter av programutformning, -genomförande och -utvärdering ökas, i syfte att bättre tillgodose standardbehoven hos respektive grupp och att främja kunskap om policyutformning på alla nivåer i implementeringshierarkin. I vissa länder och regioner är deltagandet redan tillfredsställande (England, Mecklenburg-Vorpommern, Emilia-Romagna, Estland, Malta), medan många andra helt saknar sådana exempel.

Det finns ett behov av förbättrad policysamordning mellan olika EU-medel och nationella medel för att optimera utnyttjandet av tillgängliga resurser för landsbygdsutveckling. Säkerställ överensstämmelse mellan policyer på EU-nivå och nationell nivå. Harmonisera regler och procedurer så långt det är möjligt, med bibehållen tydlighet och flexibilitet att tillgodose specifika behov.

Att effektivisera policygenomförande: idag och under kommande finansieringsperioder

Forskningsresultat

Genomförandesystemen för europeisk landsbygdsutvecklingspolitik uppvisar två framträdande och kontrasterande mönster. Det ena är att många länder och regioner, med undantag för vissa specifika särdrag, har infört en centraliserad **genomförandemodell** som drivs av en sektoriell administration för merparten av RDP-åtgärderna. Bland dessa har många (i synnerhet nya medlemsstater) överlåtit viktiga beslutsfattande funktioner till det utbetalande organet (t.ex. Bulgarien, Ungern, Slovenien, Tjeckien, Slovakien, Litauen, Lettland och Cypern). Det andra huvudmönstret är att ett mindre antal länder eller regioner tillämpar en decentraliserad genomförandemodell som drivs av flera aktörer och endast tillämpas för vissa åtgärder, oftast Axel III- och Leader-åtgärder. Denna decentraliserade modell är utan tvivel ett mer komplext genomförandesystem eftersom två funktioner kombineras: det faktum att flera aktörer deltar och decentraliserad åtgärdshantering (några exempel är England, Wales, Emilia-Romagna, Nederländerna och Flandern).

Tidsåtgången för genomförande av enskilda åtgärder och vilka problem som uppstår beror på typen av åtgärd, vilket land det gäller (det finns skillnader mellan äldre och nya medlemsstater), men i synnerhet på hur genomförandet utförs. I samband med genomförande finns risk för en så kallad »flaskhalseffekt«, i synnerhet där funktionerna för resultatbedömning är övercentraliserade. Det finns emellertid också problem förknippade med införandet av nya regler i de mest decentraliserade modellerna, i huvudsak på grund av det stora antalet inblandade aktörer och behovet av att överlåta vissa funktioner till lokala strukturer. Förändringar av procedurer och kriterier för decentraliserade system med många aktörer måste åtföljas av lämpliga stödmekanismer för att förändringarna ska kunna genomföras på ett effektivt sätt. Inget i vår studie bevisar att decentralisering av implementeringen av investeringsåtgärder leder till lägre genomförandetider hos Leader-grupper jämfört med mer konventionella genomförandemetoder, vilket motsäger idén om att Leader leder till ineffektivitet i genomförandesystemet.

Delegering av implementeringsansvar kan ha en positiv effekt på processen för att skapa överensstämmelse mellan olika utvecklingsprogram, och kan förbättra samordningen mellan landsbygdsutvecklingsinsatser och regionala utvecklingsmål. Delegeringsprocesser kräver ofta nya former för samordning, samarbete och institutionella arrangemang, vilket är en förutsättning för en mer områdesinriktad och mångsidig typ av policydesign och -genomförande⁶ och viktiga förutsättningar för en framgångsrik landsbygdsutvecklingspolitik. Det här kan emellertid vara en tidskrävande, svår och komplex process som inte alltid lyckas omedelbart.

Implementering av Leader-projekt påverkas starkt av två faktorer: (I) Leader-gruppernas ställning inom sina geografiska områden och deras grad av självständighet; och (II) deras manöverutrymme i fråga om tillgängliga åtgärdsverktyg som de har att välja mellan vid implementering av lokala åtgärdsplaner. Finansieringsorganens (programorgan eller särskilda genomförandeorgan) önskemål om att styra och begränsa lokala samarbetsgruppers makt/manöverutrymme, och det uppfattade behovet av ökad administrativ och finansiell kontroll av projekten, har resulterat i en ökad »byråkratisering« av Leader-metoden. Dessa förändringar har framkallat missnöje bland Leader-grupper, som oroar sig för hur verkingsfull Leader-metoden numera uppfattas bland styrande myndigheter.

Den faktiska samordningen mellan och integreringen av RDP-program och andra liknande program på nationell eller regional nivå är bristfällig, vilket beror på bristande konsekvens i fråga om tidsanpassning, vision och processer på hög politisk nivå (t.ex. Slovenien, med »bristande samordning på de övre beslutsfattandenivåerna«). Det finns en risk för överlappning av de olika programmets omfattning (t.ex. implementeras åtgärder mot arbetslöshet på landsbygden både via Europeiska socialfonden och Leader). På grund av de strikta reglerna för avgränsning mellan finansieringskällorna leder detta ofta till att vissa förmånstagare och områden utesluts från programmets agenda på lokal nivå, på sätt som kan skapa stora glapp mellan finansieringsbehov och -tillgångar (dvs. att möjliga projekt ibland inte stämmer med några av finansieringskällornas giltighetskriterier).

⁶ Se fallstudier om gemensam administrativ myndighet i Mecklenburg-Vorpommern (Tyskland), självstyrande myndigheter i Västerbotten (Sverige), resultatkontrakt mellan nationella och provinsiella administrationer (Nederländerna), integrerade lokala utvecklingsföretag (Irland) med flera

Nationella/regionala myndigheter bör utnyttja hela det spektra av möjligheter och flexibilitet som erbjuds genom EU:s riktlinjer, så att de kan anpassa genomförandemetoderna exakt efter de behov och den kapacitet som finns i just deras situation. De bör också satsa resurser på att säkerställa att genomförandeargan och deras representanter har rätt kompetens för att förstå de viktigaste målsättningarna och utmaningarna för effektiv genomförande under just deras specifika, lokala, regionala eller nationella förhållanden.

Det är viktigt att övervinna sektoriella gränser i genomförandesystemet för landsbygds politik genom att tillämpa ett konsekvent system som stöds av många olika regeringssektorer och som utformats enligt den horisontella principen. Fokus bör ligga på förbättrad samordning på nationell/regional nivå och på överensstämmelse mellan policyer och på att arbeta för en bred, gemensam vision och att eftersträva konsekventa genomförandemetoder och procedurer mellan olika fonder och övervakningsorgan. Samordning av de olika programmen på lokal nivå är dock av särskild vikt i syfte att integrera olika policyer inom en lokal utvecklingsstrategi.

I en idealisk situation bör landsbygds politik implementeras via ett enda system som stöds av samtliga relevanta regeringsdepartement och finansieringskällor, och som utformats enligt den horisontella principen för att minimera de negativa effekterna av glapp som orsakas av potentiella åtgärdsöverlappningar och strikt avgränsning.

Det finns ett behov av att anpassa institutionella ramverk och riktlinjer för att öka kapaciteten hos organisationer och ansvariga personer, och på så sätt säkerställa att programmen implementeras i tid. För att garantera att åtgärderna är verkningsfulla får effektiviteten i implementeringsfasen emellertid inte ökas till priset av en noggrann bedömning av tillämpningen.

För att metoder för delegering och lokal utveckling ska vara effektiva krävs betydligt större befogenheter för lokala aktörer, och samtliga involverade parter måste skaffa den kompetens som krävs för att säkerställa god samordning. Stärk den strategiska kapaciteten i lokala partnersamarbeten genom utbildning, rådgivning och erfarenhetsutbyte med hjälp av aktivt nätverkande.

Arbeta för en mer integrerad metod för **Leader** – genom att uppmuntra ökad integrering inom Leader-området, interregionella projekt mellan olika Leader-grupper, starkare kopplingar till andra program (t.ex. Agenda 21), ökat samarbete mellan de olika administrativa nivåerna (t.ex. provinsiella, regionala och lokala) – i syfte att bredda insatserna för landsbygden, stimulera effekter bortom Leader-projektens omfattning och kanske även främja mer innovativa problemlösningsmetoder och entreprenöriella åtgärder.

Att förbättra utvärderingen av policyer för landsbygdsutveckling och främja institutionell kunskap

Forskningsresultat

Det finns många utmaningar och hinder för verkningsfull och effektiv utvärdering av policyer för landsbygdsutveckling. Ett allmänt **intresse för utvärderingsresultat** är uppenbart bland många styrande myndigheter, men utvärderingsresultaten används nästan uteslutande som stöd för politiska frågor när de är positiva. Ofta anses den information som framställs i utvärderingssyfte alltför omfattande för att kunna användas på ett adekvat sätt, och standardformaten för rapportering genererar sällan den information som verkligen behövs. Generellt sett instämmer många experter i uppfattningen att utvärderingsresultaten har mycket liten inverkan på hur politiken utformas, i jämförelse med andra politiska och institutionella faktorer. Däremot kan de användas i ansvarssyfte eller för att understödja ett redan fattat beslut. Med undantag för EU-kommissionen (dvs. DG Agri, generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling) och styrande myndigheter, är intresset för utvärderingsresultat hittills begränsat från andra myndigheter eller aktörgrupper. Trots detta generella mönster tillmäts utvärderingen högre status, inflytande och värde i en eller två medlemsstater, vilket dock inte innebär att de formella CMEF-utvärderingarna prioriteras högre än andra, interna granskningar.

I praktiken bidrar **tidsaspekten hos utvärderingarna** i hög grad till det begränsade utnyttjandet av resultaten; medan förhandsutvärderingar (ex ante utvärderingar) tillhandahåller information om de förväntade effekterna (ofta i kvantitativ form, eftersom ingen kvantifierbar information finns tillgänglig i det skedet), kan relevansen för utvärderingar som utförs mitt i ett program (halvtidsutvärderingar) i syfte att anpassa programmet begränsas genom långsam eller fördröjd implementering, i synnerhet för mer komplexa eller investeringsinriktade åtgärder. Utvärdering mitt under ett pågående program kan vara aktuellt vid planering inför nästa finansieringsperiod, om inga större förändringar förväntas. Efterhandsutvärdering (ex post utvärdering), som teoretiskt sett är bäst lämpad för att identifiera effekter av programmet, möts av mycket svagt intresse från myndigheterna, i synnerhet om det nya, pågående programmet har förändrats väsentligt jämfört med föregående program. De nationella kraven på utvärdering anpassas inte efter och samordnas oftast inte med de krav som ställs av CMEF, och kräver därför ytterligare tid och medel. Den mångfald av åtgärder som tillämpas och de många områden som omfattas gör att alla programeffekter inte kan identifieras inom en och samma tidsram.

Införandet av CMEF-ramverket för utvärdering betraktas i allmänhet som ett praktiskt verktyg i arbetet med utvärdering och rådgivning, men CMEF är inte särskilt väl lämpat för att identifiera viktiga policyeffekter. Med sitt detaljfokus på identifiering och kvantifiering av specifika indikatorer uppfattas ramverket som både för smalt och för krävande, och det lyckas inte identifiera de starkt skiftande och ytterst specifika effekterna av landsbygdsutvecklingsprogram. I huvudsak betraktas det oftast som ett verktyg för att redovisning till institutioner på högre nivå.

De **effektindikatorer** på hög nivå som CMEF har föreskrivit täcker inte alla områden som omfattas av EJFLU:s mål. Sju effektindikatorer kan inte ge tillräckligt med information för en bedömning, i synnerhet inte när det gäller mål för att »förbättra livskvaliteten i glesbygden« åstadkomma »skydd av jordmån«⁷ och »ekonomisk och social sammanhållning«, »förbättra förutsättningarna för samarbete i partnerskap«⁸ samt »förbättra styrning och mobilisering av landsbygdsområdenas endogena utvecklingspotential«⁹. Dessutom har endast hälften av medlemsstaterna utnyttjat möjligheten att införa programspecifika indikatorer, trots det faktum att de på ett användbart sätt återspeglar specifika behov inom medlemsstaterna och underlättar identifiering av ytterligare effekter av RDP-program. Slutligen är det metodologiska synsättet på mätning av indikatorer ofta vagt eller saknas helt, och den vägledning som tillhandahålls av de tematiska arbetsgrupperna i EENRD kommer ofta för sent för att hinna införlivas i de aktuella utvärderingsprocedurerna.

Kravet på att **identifiera dödvikts- och omflyttningseffekter** kan tillgodoses med hjälp av fallstudier, tematiska metoder och ytterligare undersökningar, men i praktiken är dessa processer krävande, ofta undervärderade och saknar tillräckligt med resurser. Kunskap om möjliga negativa effekter av programmen är också viktigt för att möjliggöra upptäckt av sådana, men i många fall har kedjan av effekter ännu inte kartlagts tillräckligt. Den nu-

⁷EJFLU-axlar och åtgärds mål

⁸Horisontella EJFLU-mål

⁹mål för strategiska riktlinjer

varande metoden har begränsad kapacitet att verkligen avslöja de **kausala kopplingarna** mellan synbara resultat och effekter och policyinsatserna. Vetenskapliga bevis som kan överbrygga orsaksluckan saknas ofta, och utvärderarna kan ställas inför politiskt motstånd som förhindrar att de gräver alltför djupt i sådana frågor. Ett starkt fokus på datainsamling och indikatorstyrd beräkning resulterar i att otillräcklig uppmärksamhet riktas mot utvärderandemetoder som kan avslöja kausala kopplingar och förklara policyinstrumentens systematiska funktion inom varje specifik kontext. Fallstudierna identifierar policyrelaterade problem och resultatrelaterade aspekter som inte identifieras med indikatorbaserade CMEF-metoder för mätning av effekter. Bortser man från tematisk, fallbaserad och aktörsfokuserad efterforskning under utvärderingsaktiviteter, missar man en viktig möjlighet att förstå policyers effekter och därigenom möjligheten att föreslå förbättringar.

Mycket lite fokus riktas mot utvärderingen av den ständigt förekommande sammanslagna, av samverkande eller motstridiga, effekter och synergier mellan åtgärder, och mot **programövergripande effekter**. Alltför ofta utformas projekten inte för att främja synergier mellan eller inom program, utan för att erbjuda ett brett spektrum av åtgärder som primärt har utformats för att inte överlappa varandra. Förhandsutvärderingen är den mest troliga fas då utvärderingen med hjälp av synergimatriser kan hantera synergier eller potentiella konflikter mellan åtgärder, men senare utvärderingar mitt under program eller efterhandsutvärderingar tenderar ändå att återkomma till en åtgärd-för-åtgärd-analys med svagt fokus på interaktion och övergripande programeffekter. I ljuset av landsbygdsutvecklingsprogrammets mycket begränsade (ekonomiska) betydelse i ett antal olika nationella eller regionala kontexter inom EU, är det ytterst relevant att ifrågasätta om effekterna av landsbygdsutvecklingspolicies kan bedömas isolerade från andra policies som syftar till ekonomisk eller regional utveckling på landsbygden.

Utvärderingsresultaten måste bli mer meningsfyllda och skildra effekter i relation till fastställda mål, i syfte att främja institutionell kunskap. Det här kan ske genom att det rapporteringsformat som tillhandahålls i CMEF-ramverket för utvärdering förbättras, så att det på ett mer fullständigt sätt identifierar behoven på alla relevanta institutionella nivåer i fråga om policykunskaper och -anpassning.

Det finns ett starkt behov av att främja institutionell dialog i syfte att anpassa utvärderingar och erkänna deras relevans för regionala och nationella behov, liksom att förbättra utnyttjandet av utvärderingsresultat på alla nivåer av policygenomförande. Dessutom bör de styrande myndigheterna uppmuntras och stödjas i arbetet med att hitta styrningslösningar (övervaknings- och utvärderingsenheter eller styrgrupper) som passar för varje enskild kontext, och därigenom stärka sitt eget utvärderingssystem. Det här är det enda sättet för de styrande myndigheterna att styra utvärderingsprocessen och att tydligt formulera sina utvärderingsbehov.

Både utvärderare och styrande myndigheter behöver förbättrat stöd för kapacitetsskapande (i fråga om dataplanning och -inhämtning, men även för bästa praxis vid analys och tillämpning av rätt tekniker för att möjliggöra balanserade och meningsfulla bedömningar). Ökat aktörsdeltagande bör säkerställas i alla processer av utvärderingsarbetet och på alla nivåer. Det här är särskilt viktigt inom de nya medlemsstaterna, men gäller även många andra. Stärk nätverkandet som en metod för kollektiv inlärning – en insats som måste sträcka sig betydligt längre än ett nationellt nätverk per medlemsstat. Utbyt och underlätta för gemensamma kunskapsarenor mellan nationella och regionala myndigheter samt mellan länder. Att skaffa kunskap genom jämförelser är i många fall ett välbeprövat sätt att åstadkomma innovation och snabb utveckling inom policygenomförande.

Tidsaspekten för formella utvärderingar (förhands- halvtids- och efterhandsutvärderingar) är inte idealisk för att de ska fylla sitt fastslagna syfte, och studier beställs ofta under alltför hård tidspress för att alla programeffekter ska hinna identifieras. Införandet av löpande utvärdering kan redan ha minskat problemet med tidsaspekten i vissa länder och regioner, men det är uppenbart att lokala tolkningar av detta koncept varierar starkt. Därför är tidsaspekten i nuläget fortfarande en viktig fråga, i synnerhet när det gäller halvtids- och efterhandsutvärderingar, liksom vikten av att dra lärdom av erfarenheter i tid för att hinna påverka framtida programramverk. Faktum är att mer processbaserade utvärderingsmetoder (fallstudier, tematiska studier) ofta påverkas betydligt mindre av faktorer som tidsaspekten,

Policyrekommendationer

jämfört med studier som är tydligt fokuserade på kvantitativ mätning av effekter. Det här kan vara en lösning för att skapa bättre balans i framtida utvärderingspraxis.

Inrikta utvärderingarna tematiskt eller per fall genom att fokusera på exempelvis problem eller svårigheter, och utgå ifrån exempel som uppfattas som »god praxis«. Förenkla utvärderingsinsatser som baseras på standardmätningar för att öka resurserna till sådana territoriella, fallbaserade eller tematiska utvärderingar. Lyft utvärderingen till en insats utöver identifiering och beräkning av långa listor med kvantitativa indikatorer. Fördjupa den institutionella kunskapen genom kompletterande utvärderingsmetoder.

Inom utvärderingarna krävs ett tydligare erkännande av RDP-programmens samverkan med andra finansieringsorgan, i synnerhet på Europa-nivå. Att bortse från det faktum att medlemsstaterna ofta använder landsbygdsutvecklingsprogram som en portfölj för program för landsbygdsutveckling och regional utveckling, kan göra det något meningslöst att tolka utvärderingsresultat. Påverkan från effekter av CAP:s första pelare är också av största vikt för vissa problem och situationer vid utvärdering av RDP-program.

Vidareutveckla samspelet mellan utvärderingsvetenskap och policyutformning, och gynna mer oberoende forskning om policyernas kausala och interaktiva effekter.

Vilken riktning bör framtidens landsbygdsutveckling ta? Viktiga utmaningar för landsbygdsutveckling

Forskningsresultat

Forskningen visar att landsbygdsutvecklingspolitik har en unik mervärdeskomponent jämfört med andra politiska områden (t.ex. regional utveckling, social sammanhållning), nämligen: förekomsten av en fysisk dimension (miljö, landskap, biologisk mångfald) och det tydliga kravet på **integrering av detta fysiska område med de ekonomiska och sociala dimensionerna**. Integreringen av dessa tre dimensioner är en naturlig del av och avgörande för landsbygdsutveckling. Följaktligen finns en oskiljaktig koppling mellan livskvaliteten på landsbygden, landsbygdens konkurrenskraft och kvalitet på miljöområdet. Det här är ett argument för att behålla landsbygdsutvecklingspolicyn som ett integrerat policyinstrument inom ramarna för CAP pelare II.

På grund av att sektoriella metoder och intressen dominerar, eller till följd av att tidigare utgiftsmönster »ärvs«, bedöms de **»viktigaste behoven« i glesbygdsregionerna** sällan på ett objektivt, balanserat sätt som utgångspunkt för strategier och metoder för landsbygdsutveckling på nationell eller regional nivå. En minoritet av medlemsstaterna ger uttryck för ett avsiktligt fokus på icke-jordbrukssektorer, regionala arbetsmarknadsfrågor eller sociala och kulturella kriterier och värden som drivkrafter i sina program för landsbygdsutveckling. Jordbruk må vara en viktig fråga, men den kan inte generera landsbygdsutveckling på egen hand, inte ens i de minst utvecklade regionerna.

Ofta saknas **tillräcklig samordning** mellan RDP-program och andra landsbygdsfonder. Svaga kopplingar/dålig integrering mellan olika policyer har negativ inverkan på den samlade effekten av policyer. Det finns dock vissa nya exempel på bättre integrering, policy-samordning och nya institutionella arrangemang på decentraliserad nivå. Till exempel finns användbara exempel från Tyskland och Italien att dra lärdom av.

Visionen inom landsbygdsutveckling, så som den uttrycks i de strategiska riktlinjerna, är konsekvent och samstämmig med de faktorer som den här studien har identifierat som ytterst nödvändiga på lokal nivå men som ofta inte realiseras i praktiken. Orsaken är misslyckanden inom det regelverk som ligger mellan EU-nivån och de styrande myndigheterna, genomförandeorgan och procedurer på nationell, regional och sub-regional nivå .

Stora insatser på **utvärderingsområdet** stämmer inte med den begränsade användningen av och nyttan med utvärderingsresultat med avseende på institutionell kunskap för att förbättra riktlinjer, kriterier och hantering. Möjligheterna med att utnyttja utvärdering till stöd för bevisbaserad policyutformning är fortfarande i hög utsträckning underutnyttjade i många länder, liksom på EU-nivå.

Trots att utformning och genomförande av policyer för landsbygdsutveckling ofta sker med en viss »tröghet«, finns exempel på vissa **innovativa metoder** i vissa länder. Dessa positiva indikatorer är ofta förknippade med förändringar i det politiska systemet, med nya institutionella strukturer eller särskilda problemregioner som lyfter fram behovet av mer effektiva anpassningsåtgärder. Många är förknippade med instrumenten och procedurerna i Axel III och IV, som står för en relativt blygsam del av budgeten, men som med framgång kan användas för att uppnå både miljömässiga och ekonomiska mål som annars förväntas höra till Axel I och II. Till exempel kan socialt kapital genereras genom kulturella och sociala aktiviteter, men det kan också vara en viktig komponent i utvecklandet av miljömedvetenhet eller i uppbyggnaden av entreprenöriellt självförtroende bland landsbygdens aktörer.

Att standardisera LEADER har varit en stor utmaning vid utformning av principer för landsbygdsutveckling i många länder, och de många olika metoder som tillämpats antyder att resultaten kommer att variera i de 27 medlemsstaterna. Det framgår också tydligt att själva standardiseringsarbetet har utgjort en betydande administrativ börda på många olika nivåer inom den politiska hierarkin. Den här studien har funnit övertygande bevis på att ett vanligt resultat av standardiseringen har varit ökad byråkrati, vilket har försämrat Leader-gruppernas förmåga att ta väl tillvara på lokala möjligheter. Orsaken tycks ofta ha varit den nationella tillämpningen av ytterligare regler och krav.

Jordbrukarna visar allt större vilja att prioritera **åtgärder på miljöområdet**, i synnerhet om åtgärderna anpassas efter specifika lokala förhållanden och jordbrukssystem och utgör en ytterligare inkomstkälla. Genomförandesystemens möjligheter (och begränsningar) i fråga om att fastställa resultat må vara kontextspecifika (i vissa fall tillförs värde med hjälp av Leader- eller resultatkontrakt), men det tycks klarlagt att åtgärder på jordbruksområdet inte ensamma kan förväntas uppfylla alla miljömål inom landsbygdsutveckling. RDP-regelverken ger ett begränsat manöverutrymme för sådana specifika policyinstrument, men många andra EJFLU-verktyg kan, när de tillämpas i nya kombinationer, stärka landsbygdsutvecklingsprogrammets miljöresultat (t.ex. investeringar på miljöområdet, samarbeten mellan jordbrukare på landskapsnivå, utbildning, innovation inom gröna tekniker och tjänster).

Fallstudier har visat att landsbygdsutvecklingsprogram i **perifera landsbygdsområden med höga naturvärden** kan vara alltför okänsliga för landsbygdens affärslogik och socio-kulturella drivkrafter och motiv för att policymålen ska kunna uppnås på ett så effektivt sätt som möjligt. Bristen på känslighet kan också förvärra den sociala exkluderingen i dessa samhällen. Det otillfredsställande resultatet av satsningar på landsbygdsutveckling i många perifera områden kan förklaras med en kombination av begränsande faktorer som dåligt styre, splittrade institutionella arrangemang och ett svagt socialt kapital. Det finns ett potentiellt värde i att policyer införlivar aktiv kunskapsöverföring, där förmånstagare och ansvariga för policygenomförande samarbetar för att uppnå mer verkningfulla resultat.

Policyrekommendationer

Bibehåll pelare II i ett bredare format som integrerar sociala, ekonomiska och miljömässiga mål för landsbygdsutveckling. Upphör med att använda de nuvarande axlarna för gruppering av åtgärder, men reservera en minimal andel av de tilldelade medlen till specifika mål. Förenkla regelverket för åtgärder, men behåll samtidigt eller bredda spektrat av syften och mål som omfattas.

Säkerställ att alla åtaganden som följer av de strategiska riktlinjerna genomförs i praktiken, och inte bara genom skrivbordsbaserad granskning av planer och rapporter. Det behövs ett betydligt mer kontinuerligt och inkluderande stöd för strategiska åtgärder på alla nivåer, vilket i vissa fall kan åstadkommas genom starkare nationella och regionala nätverk. Erbjud bättre stöd från EU-kommissionen för administration på lokal nivå, för att underlätta för administrationer på lägre nivåer att införa visionen om en »anda av landsbygdsutveckling inom EU«. Rådgivning, personalutbyten och tävlingar är andra alternativ som kan stärka en starkt strategidriven implementering av policyer för landsbygdsutveckling i Europa.

Säkerställ bättre samordning av planering och finansiering av stöd till landsbygden. Stärk den tvärssektoriella integreringen av mål och metoder samt behovsbaserade strategier. I detta syfte bör mer enhetliga regler för EU-fonder införas, och gemensamma strukturer skapas där samordning på operativ nivå kan ske.

Höj statusen för framtida övervakning och utvärdering som en del i EU:s policy för landsbygdsutveckling. Lägg till krav i regelverket för tematiska och territoriella metoder, fallstudiemetoder och kvalitativa metoder, som är mer kontextkänsliga och inriktade på policyprocessens effektivitet. Överbetona inte mätning av kvantitativa effektindikatorer till priset av att ovanstående faktorer, som är lika viktiga, utelämnas. Utför jämförande studier med större tidsomfång (10+ år) av policyverktyg som används för liknande mål inom landsbygdsutveckling, i stället för att enbart utföra ytliga, tidsbundna studier av hela program.

Den territoriella metoden bör främjas och understödjas på ett mer sammanhängande sätt och på två nivåer: a) genom tydligare definition av mångfalden i landsbygdsområden samt av de olika behov som uppstår i de olika områdena; b) genom implementering av integrerade projekt som huvudsakligen baseras på lokala koalitioner av aktörer (ej begränsade till Axel IV eller Leader).

Möjliggör tillämpning av mer innovativa metoder i arbetet för att uppnå miljömålen. Det här blir särskilt viktigt under den kommande perioden, eftersom Europa eftersträvar att klara de utmaningar som klimatförändringarna medför med mer radikala lågutsläppsökonomier. Se till att landsbygdsinvånare som inte är jordbrukare kan involveras i resursbesparingsåtgärder, och utforma program så att alternativ till jordbrukarnas framställning av miljö tjänster endast skapade via ersättningskontrakt som har en enda förmånstagare,

baserade på ålägganden som begränsas av WTO:s definitioner. Arbeta för innovation inom miljöinvesteringar för både produktiva och icke-produktiva syften, och synergier mellan ekonomiskt och miljömässigt resultat.

Skär ner på de horisontella åtgärder som inte är tillräckligt differentierade avseende skiftande geografiska eller sociala kontexter. Säkerställ att planer för landsbygdsutveckling tar hänsyn till landsbygdsområden där utvecklingsinsatserna släpar efter (avfolkningsområden, områden med dålig social och miljömässig service, mindre populära områden, zoner som klassificerats som prioriterade områden enligt miljödirektiv samt isolerade områden som präglas av ekonomiskt och socialt förfall, inklusive regioner utan status som mindre populära områden).

RuDI-konsortiet

RuDI-konsortiet samordnas av IfLS (Institute for Rural Development Research), och består av tio forskningsinstitut som representerar de olika europeiska medlemsstaterna:

- ▶ **Institute for Rural Development Research (IfLS) på Johann Wolfgang Goethe-universitetet** i Frankfurt/Main, Tyskland: Simone Schiller, Kerstin Huelemeyer, Sarah Peter, Karlheinz Knickel*, Melanie Kröger*
- ▶ **Countryside and Community Research Institute (CCRI)**, University of Gloucestershire i Storbritannien: Janet Dwyer, James Kirwan, Damian Maye, Sandrina Pereira, Ken Thomson
- ▶ **National Institute of Agricultural Economics (INEA)** i Rom, Italien: Franco Mantino, Martina Bolli, Serena Tarangioli, Barbara Zanetti, Lucia Tudini, Patrizia Fagiani*, Alessandro Monteleone*
- ▶ **Rural Sociology Group of Wageningen University (WU)** i Nederländerna: Henk Oostindie, Rudolf van Broekhuizen, Petra Derksen*
- ▶ **Department of Agricultural Economics, Aristotle University of Thessaloniki (AUTH)** i Grekland: Eleni Papadopoulou, Ioannis Giannelos, Nikolaos Hasanagas, Christos Papalexiou, Eirini Ventouri
- ▶ **Federal Institute for Less Favoured and Mountainous Areas (BAAF)** i Wien, Österrike: Thomas Dax, Wibke Strahl, Ingrid Machold, Georg Wiesinger
- ▶ **Chair of Agricultural Economics, Policy and Law, University of Ljubljana (UL)** i Slovenien: Luka Juvancic, Majda Cernic, Ales Kuhar
- ▶ **Nordic Centre for Spatial Development (NORDREGIO)** i Stockholm, Sverige: Petri Kahila, Andrew Copus, Moa Hedström
- ▶ **Centre for Ecological Engineering (CEET)** i Tartu, Estland: Merit Mikk, Argo Peepson, Mark Redman
- ▶ **Research Institute of Agricultural Economics (UZEI)** i Prag, Tjeckien: Jaroslav Pražan, Ivana Darmovzalova, Andrea Hrabalova, Pavel Kapler, Marta Konecna, Eliska Kozakova, Jana Majerova

*Lämnade teamet för andra uppgifter.

Kontaktinformation

IfLS – Institute for Rural Development Research vid Johann Wolfgang Goethe-universitetet

Projektsamordnare:	Simone Schiller Zeppelinallee 31, 60325 Frankfurt am Main, Germany
Telefon:	+49 69 775001
E-post:	schiller@ifls.de

European Commission, DG Research, Brussels, Belgium

Vetenskaplig projektchef:	Dr Danièle Tissot Boireau
Directorate E:	Biotechnologies, Agriculture, Food
Telefon:	+32 2 295 08 57
E-post:	Daniele.Tissot@ec.europa.eu

Webbplats

<http://www.rudi-europe.net/>

Finansiering

RuDI-projektet (Anslagsnr. 213034) finansieras av EU-kommissionens generaldirektorat för forskning inom det sjunde ramprogrammets temaområde »Europeisk kunskapsbaserad bioekonomi«. Projektet pågår mellan februari 2008 och oktober 2010